

Laudáció Petrás Alina Szervátiusz-díjához*

2021. szeptember 15.

A '90-es évek elején történt... Klézseából Külsőrekecsinbe igyekeztünk Fehér Márton hegedűprimáshoz zenei anyagot gyűjteni. Az utat jól ismertük már, hiszen azokban az időkben évente többször is jártunk Moldvában. A júliusi hőségben egyszer csak cséplőgép hangjaira lettünk figyelmesek, csángó férfiak, asszonyok szorgoskodtak a mezőn. Autónkkal megálltunk, az emberek szívesen fogadták köszöntésünket. A tűző nap sugarai nyomán csak úgy ragyogott a búzamező. Kicsit távolabb, pár lépésre, a tarló szélén valami különös dologra lettem figyelmes... Közelebb mentem, egyre közelebb... Egy ruhákba burkolt furcsa valami volt a tarlón... Ahogy odaértem, akkor láttam, hogy egy pár hónapos gyermek van a földön, *katrincába*, szótt lepelbe csavart apró testéhez szorítva kezecskéit, átköztették házi szótt övvel, *bernyóccal*, hogy mozdulni se tudjon... Ez volt akkoriban a szükség teremtette szokás. Néztem arcát... Nem sírt, némán tűrte sorsát, kicsiny ajkait nyalogatta nyelvvel, a forróságban enyhet, nedvet, édesanyja kebelét remélve. Anyai szívem azt súgta, kapjam fel a gyermeket, és keressem az anyját, de tudtam, hogy ez nem lenne helyes, mert mi indokolhatta volna, hogy beavatkozzak az életükbe, hogy megtörjem a hagyományt, én, aki nem is oda születtem, és pár nap múlva már messze járok, mondhatni, egy más világba térek vissza.

Bár közel 3 évtizede történt mindez, de ma is emlékszem az érzésre, és átélem a pillanatot, ez az élmény segített, hogy megértem, mit jelent Moldvában magyarnak lenni.

Petrás Alina a moldvai Diószén településen, csángó magyar családban születik erre a világra. Egy olyan reménytelenül nehéz sorsú magyar közösség tagjaként, amely közösség évszázadok óta magára hagyatottan, a nagy Romániában, alázattal viseli, mit a Teremtő mért reá. Hosszú

időn keresztül egyedül a hit, a keresztény üdvözülés reménye tartotta egyben a moldvai magyarságot, és a sors ádáz paradoxonja, hogy éppen elszánt katolikus hitük papjaiban kellett leginkább csalódniuk.

Gergely Péter (Petru Gherghel) Szabófalva mellett született egy többségében római katolikus településen, közel 30 évig volt a jászvásári katolikus püspökség püspöke, és éppen ő volt az, aki lehangosabban hirdette, hogy Moldvában nincsenek magyarok, csak egy román dialektust beszélő, román népcsoport.

Persze a történelemben mindig voltak, akik vállalták a küldetést. Zöld Péter csíkdelnei plébános szívszorító tudósításokban számolt be arról, hogy Moldvában olyan katolikus falvakban, ahol nem volt már évtizedek óta pap, idős embereket keresztelt meg, gyóntatott, s adott össze idős házasságokat, amikor pedig eljött a búcsú ideje, a falu apraja-nagyja sírva kísérte a távozó papot egészen a falu széléig.

Petrás Ince János, aki 40 évig volt a klézsei hívek szolgálatában, hogy azután saját népének júdasai – rablótámadásnak álcázva – sebesítsék halálra. A hit, a sors vállalása megakadályozta őt abban, hogy elárulja bántalmazói nevét, még a halálos ágyán sem törte meg őt a kérlelhetetlen sors.

Benedek Márton Trunkon született orvos és ferences pap, aki a Ceaușescu-rendszer idején ingyen is gyógyította a nehéz sorban lévő csángókat, a Securitate titkos ügynökeinek testi-lelki bántalmazásába halt bele.

De nemcsak egyházi emberek, hanem a falvakban a csángó magyarok közül is sokan érezték szükségét az ellenállásnak, az erőszakolt asszimiláció elleni cselekvésnek. Lészpeden Fazekas Józsi bácsi házában udvarán önkéntes munkában délutáni magyar iskolát indított, ahol

az ördög nyelvének csúfolt magyar nyelvű imádásokra, magyar versekre és énekekre tanította a gyermekeket. A pap ezért kiátkozta, és a templomból is kitiltotta.

Sokan vállalták, amit a sors, a hit mért rájuk. Vitték tovább a nehéz keresztet, gyakran életüket áldozva a közösségért, a magyarokért.

Mert mi is lehet a földi élet értelme? Mindannyian felelősek vagyunk azért a világért, amelyben élünk! Babits Mihály Jónása pontosan üzeni nekünk is: „vétkesek közt cinkos, aki néma, / Atyafiáért számot ad a testvér: / nincs mód nem menni, ahova Te küldtél.” A harcot vállalni kell, mert a mindennapok közben megbújik a gyávaság, a gonoszság, a becsstelenség, bár köntöse néha tetszetős, és elfedi igazi arcát, a látszat mögé rejti valóját, amellyel képes átfesteni a valóságot, és ha elalszik éberségünk, egy olyan világban találjuk magunkat, ahol a szavak jelentése már megváltozik, az őszinteség bűn lesz, és az igaz érzelmek rejtve maradnak. De mi vezethet bennünket a helyes úton, milyen kapaszkodókat rejt a sors számunkra?

Szükségünk van egy olyan isteni, természetfeletti varázslatra, amely fölemel bennünket, a lelkünket átmelegíti, és visszavezet az örök körforgásba. Ilyen erővel rendelkezik a szakrális művészet, melynek hatására elcsendesedik a zajos világ, lelkünk megnyugszik és megtisztul.

Petrás Alina a szakrális művészetből táplálkozik, nemcsak moldvai csángó eredete, hanem édesanyja révén is. Az édesanya Petrás Mária mára már halhatatlan munkáit jól ismeri a látogató. Ő az, aki egyetemes érvénnyel és értékekkel ruházta fel és a szó nemes értelmében tette híressé a csángó szellemiséget.

Talán éppen a családi kötődés miatt nem is volt olyan könnyű a kijelölt utat követni. Kit ne csábítana a könnyebb élet reménye, mely nem rejt annyi kihívást, annyi küzdelmet, oly sok kudarcot és vele megannyi gyötrelmet?

Ám, akit a Teremtő kijelölt a feladatra, annak nincs módja a könnyebbik utat választani, mert ugyan tehetné, de a gyökerek nem engedik: „nincs mód nem menni, ahova Te küldtél.”

Petrás Alina egy új nemzedék, a 21. század művésze. Fialat évei ellenére már biztos kézzel nyúl az anyaghoz, melyet kezei között a moldvai magyarok szellemisége formál.

Alina munkáiban a csángó díszítőművészet legszebb hagyományai elevenednek újra, de ez nem valamiféle másolása a múltnak, Alina újraalkotja, újraformálja, mit az ősök hagytak rá. Minden alkotása egy üzenet, a remény üzenete, hogy lehet újjászületés. A motívumok harmonikusan illeszkednek a bibliai és egyetemes transzcendencia témáihoz, az életfa, a teremtés örök jelképei számos munkájában elevenednek meg. A sámán-dobok formáját idéző alkotásokon a virágos ornamentikák a keleti, sámánisztikus hitvilágot idézik – mely Moldvában is jelen volt –, de ugyanakkor a vallási képzetek *napkultuszával* is rokoníthatók. Ezek az alkotások formálják újra bennünk a természetfeletti, a szent és a profán misztériumokat, utat mutatva a modern, 21. századi ember tévelygő, értékvesztett, kiutat kereső világában.

Petrás Alina tevékenysége a mindennapokban is példa korosztálya számára. Táborokban tanít, kézműves-foglalkozásokat vezet, a moldvai díszítőművészet, a gyöngyfüzés mestere. Népdalénekesként pedig követi a tradíciót, hangjában a tiszta üzenettel: ha követjük az őseink által kijelölt utat, tudjuk, honnan jöttünk, és mindig itt leszünk, mi, magyarok.

Petrás Alina moldvai csángó gyökereivel a 21. század emberének is üzen munkáival, életfelfogásával. Magyaroknak születni küzdelem a világgal, de békesség önmagunkkal. A szeretet jegyében, tiszta szívvel élni, remélni egy jobb jövőt, hogy Európa ne a Római Birodalom végnapjaira emlékeztessen bennünket, hanem higgyünk abban, hogy a világnak és Európának is szüksége van ránk, akik annyi áldozatot hoztunk őseink nyomán azért, hogy megmaradjunk. Petrás Alina bátor helytállása ezt üzeni mindannyiunknak.

Hiszem, hogy amíg ilyen fiataljaink vannak, mindig lesz dolgunk, helyünk és feladatunk a világban.

Andrásfalvy Bertalan szavaival: „*A magát anyagi igényeiben korlátozó, szellemi és erkölcsi értékekre újra rátaláló teljes ember eszményét nem a nagy, történelmet formáló hatalmak, hanem a kisebbségek, az elmaradottak, a bátor nemzetek tartják magasba. Az egész emberiség reménységére.*”

* *Elhangzott a Szervátiusz Jenő-díj-átadó ünnepségén, a Szervátiusz Alapítvány budapesti székházában.*